

A black and white portrait of a woman with short, wavy hair, looking off to the right. She is wearing a dark jacket over a light-colored top and a pearl necklace. Her hands are clasped in front of her, holding a cigarette. The background is a plain, light-colored wall.

MARTA PESSARRODONA

H O M E N A T G E S

Ajuntament de Terrassa

H O M E N A T G E S

*L'Excm. i Molt Il·ltre. Ajuntament de Terrassa, en sessió plenària celebrada el dia
18 de juliol del 2013, acordà concedir la Medalla d'Honor de la Ciutat a*

Marta Pessarrodona i Artigas

*en reconeixement a la seva trajectòria cultural i al seu compromís amb la literatura
i la cultura catalana.*

Terrassa, 26 de novembre del 2013

Literatura, valors i compromís

Lectora apassionada, poeta amb una veu molt personal i expressiva, crítica literària, biògrafa, narradora, traductora... Aquesta és -en breus pinzellades- l'escriptora terrassenca Marta Pessarrodona, una figura clau en el panorama de les lletres catalanes de les darreres dècades del segle XX i XXI. L'Ajuntament de Terrassa ret homenatge, a través de l'atorgament de la Medalla de la Ciutat, a una dona compromesa amb la literatura, amb la societat, amb la defensa de la igualtat i amb la llengua. Una distinció que se suma a tantes altres que ha merescut al llarg de la seva fèrtil trajectòria literària, entre les quals destaca el Premi Nacional de Literatura.

El present homenatge subratlla no només els valors de l'obra literària de Marta Pessarrodona, sinó també les virtuts cíviques i el compromís ètic que ella representa com a dona, com a lluitadora i com a escriptora. En una època com l'actual, marcada per les incerteses i els canvis constants, rapidíssims, convida a la reflexió la sòlida coherència de la seva biografia professional i literària, d'una riquesa extraordinària. La Medalla de la Ciutat de Terrassa reconeix aquests valors humans i socials, així com expressa també l'orgull legítim que sent la ciutat per la seva figura i la seva obra.

Terrassa, com a ciutat de profunda i rica vocació cultural que és i ha estat, situa la cultura en l'eix central de la seva identitat. En aquest eix, les obres de Marta Pessarrodona esdevenen una aportació molt valuosa i singular al patrimoni cultural terrassenc i català, que Terrassa se sent seves i es compromet no només a preservar-les i gaudir-les, sinó també a contribuir a projectar-les cap al futur.

Jordi Ballart i Pastor

Alcalde de Terrassa

Roda el món i torna al Born

Aplicada a Marta Pessarrodona, la parèmia no s'ha d'interpretar en un sentit geogràfic, sinó intel·lectual. El seu penúltim llibre publicat, “Virginia Woolf i el Grup de Bloomsbury” (2013), la retorna a la descoberta intel·lectual i vital que va fer en la seva estada a Anglaterra, començada l'any 1972. Fidel com és (perquè ella no segueix la màxima que es desprèn d'aquell vers de Josep Carner que li agrada tant de citar: “ésser fidel mustia”), Marta Pessarrodona retorna als orígens, a aquells artistes i intel·lectuals que van ensenyar una nova manera d'entendre la vida a la societat anglesa de començaments del segle XX i que van esdevenir models pel seu compromís i les seves actituds. Amb els coneixements acumulats al llarg de més de quaranta anys, Marta Pessarrodona ha escrit un llibre intens i personal que posa a l'abast de les generacions joves un univers que val molt la pena de descobrir. El conreu de les humanitats demana temps perquè els coneixements fructifiquin, per més que la immediatesa i l'acumulació d'informació inútil siguin paradigmes de la societat actual.

Diuen que deia Tísner, amb ironia respectuosa, que el Grup de Bloomsbury se l'havia inventat Marta Pessarrodona. De fet, no li faltava raó perquè hi ha dedicat molts anys de vida: ha traduït novel·les de Virginia Woolf, obres sobre Virginia Woolf o altres components del grup i des dels anys vuitanta del segle passat que és considerada l'experta catalana sobre el grup londinenc. La prova més emblemàtica n'és l'exposició que va comissionar amb el títol “El Grup de Bloomsbury” l'any 1986, que va tenir un gran ressò. I ara aquest llibre tan honest, ben documentat i argumentat que hauria fet enorgullir la mateixa Virginia Woolf.

El Grup de Bloomsbury ens mostra la faceta d'assagista i de traductora de Marta Pessarrodona, tot i que l'autora és, essencialment, poeta. POETA amb majúscula, una poeta que ha assolit la categoria de clàssica, una poeta que “és, en conclusió i probablement, la millor poeta catalana actual (i això és tant com dir una de les més destacades que existeixen en termes absoluts, si prescindim del poder polític-econòmic de les llengües, les cultures i els països), per la solidesa poètica de la seva veu, per la singularitat de la seva poesia, i per la versatilitat del seu verb dins d'un timbre líric inconfusible”. Ho diuen els professors Pere Ballart i Jordi Julià.

La poesia de Marta Pessarrodona neix de l'experiència, passada pel sedàs de la memòria, que és el que atorga dimensió poètica a la quotidianitat. És una poesia que sap trobar l'equilibri

entre l'artifici retòric i la humanitat de la vida, sense permetre que cap d'aquests dos eixos malmeti el resultat final del poema, que es podria veure convertit en retòrica pura, en cas que acabés dominant el primer, o en experiència banal, en cas de triomfar el segon. I si no cau en cap d'aquests defectes és perquè la consciència moral presideix sempre els seus versos: a la poeta li interessa sobretot explorar la vida moral del jo i, de retruc, connectar amb la de qui llegeix el poema. La seva és una poesia de vida, però també de pensament: “concebo la poesia com un exercici de la ment”, va dir Pessarrodona a la conversa amb Montserrat Roig publicada al Catalan Writing (1991). Per a la poeta, la poesia és, a més, una forma de civilització, el màxim refinament de les relacions humanes i socials. Per això els seus versos en suggereixen d'altres, perquè ella es considera arrelada en la seva tradició cultural, catalana i occidental. Les referències intertextuals als poetes i autors que admira són constants (Carner, Riba, Foix, Ferrater, Ciceró, Benjamin, Borges, Rodoreda, etc.). I la intertextualitat és evident també a l'hora de plasmar les emocions: els poemes de Marta Pessarrodona suggereixen més que no pas afirmen, s'adrecen a un tu lector que ha de ser capaç de deixar créixer les seves insinuacions. Aquest poema breu, publicat a “Homenatge a Walter Benjamin” (1989) n'és un bon exemple:

Colom a una finestra de Barcelona

Tenia exactament els teus ulls. Què volies dir-me?

És un poema molt visual, enigmàtic i explícit alhora, que expressa la solitud, la desamparança que provoca la incomprensió entre dues persones. I la capacitat que tenen els records de materialitzar-se a partir de qualsevol objecte, animat o no. El poema és un exercici d'autoconeixement expressat amb la màxima sinceritat. Marta Pessarrodona es mereix la medalla que li atorga l'Ajuntament de Terrassa, la ciutat on ha nascut.

Antònia Carré

Universitat Oberta de Catalunya

Centre de Documentació Ramon Llull - UBnnn

UNA INTEL·LECTUAL PROFUNDAMENT COMPROMESA

En una de les seves moltes entrevistes, Marta Pessarrodona confessa que des de sempre es va sentir escriptora i, per damunt de tot, poeta. Perquè la poesia, diu, forma part del seu caràcter, de la seva forma personal de viure i sentir la realitat i els sentiments i d'expressar-los en la paraula sàviament condensada.

Poeta, narradora, assagista, dramaturga i traductora, va néixer a Terrassa l'any 1941, i també ha conreat l'assaig i el gènere biogràfic. Ha treballat com a crítica literària i ens ha traslladat les seves opinions i reflexions a través d'articles en els mitjans de comunicació.

Probablement, la passió literària que l'ha acompanyada durant tota la seva vida es va despertar en el moment en què, de molt jove, els seus pares li van obrir un compte en una llibreria i, més endavant, portada per l'afany i la llibertat expressiva, es va unir a un grup d'amics i amigues que llegien i escrivien. Seria l'embrió del Grup de Terrassa.

En aquells temps, Marta Pessarrodona es va convèncer que el fet d'escriure, en si mateix, no havia de suposar mai per a ella deixar de llegir ni d'enriquir-se intel·lectualment. En aquesta línia, fou lectora d'espanyol a la Universitat de Nottingham i va dedicar-se a llegir professionalment treballant durant

quinze anys en una editorial com a directora literària, fins que va resoldre que el seu veritable camí era indiscutiblement el de l'escriptura.

Així va començar la carrera literària de Marta Pessarrodona, una de les autores més rellevants del panorama literari català, amb una obra molt extensa en diversos camps.

La poesia, la vida mateixa

Marta Pessarrodona es defineix com una poeta lírica que en els versos expressa veritables fragments del seu interior. Per a això, considera imprescindible aprofundir i conèixer-se a ella mateixa.

Per a ella, la bona poesia és capaç de narrar-ho tot, de descriure el passat, el present i el futur. En el seu cas, confessa que en el passat ha arribat fins i tot a plasmar sobre el paper moments de la seva vida que, amb els anys, s'han fet realitat.

Li agraden els versos filosòfics i la reflexió intel·ligent sobre l'existència i el seu sentit. Tanmateix persegueix la sintetització i la concreció en la poesia com a objectiu final. Amb la idea que el missatge, condensat en un únic poema i expressat amb una força irresistible, pot elevar el poeta i l'obra artística al pla de l'eternitat.

Marta Pessarrodona passejant
amb els seus pares als anys 40

**Els seus pares a l'aleshores
Basilica del Sant Esperit a
Terrassa**

Infantesa a l'escola

Amb Glenda Jackson a Londres el 1976

Els poemes de Marta Pessarrodona sovint són realistes, irònics i sentenciosos. De vegades, l'han definit com una poeta càustica amb un marcat compromís feminista que mostra tot allò que l'envolta amb una cruesa digna del més avesat observador.

La seva vida i la poesia estan tan íntimament lligades que no dubta a reconèixer que, si no hagués escrit poesia, molt probablement hauria triat dedicar-se a l'hoquei herba.

L'amor per la poesia se suma a una gran altra estimació: la que ha sentit pels seus gossos, amb els quals ha tingut sempre una relació molt especial i estreta.

El Grup de Bloomsbury

Marta Pessarrodona és una enamorada del Grup de Bloomsbury, un col·lectiu d'intel·lectuals que es reunia al districte londinenc del mateix nom i que va viure el seu moment àlgid entre 1915 i 1950.

Novel·listes, pintors, crítics d'art, economistes i artistes i pensadors de diverses disciplines, persones

amb inquietuds encapçalades per l'escriptora Virginia Woolf i l'economista J. M. Keynes, van desenvolupar el seu brillant talent creatiu en nombroses tertúlies.

Per a Pessarrodona, el Grup de Bloomsbury era un model a seguir, tant per la seva visió crítica i progressista davant d'una societat caduca i encotillada en l'època victoriana com pel paper actiu i destacat que hi van prendre les dones.

Pessarrodona va ser comissària de l'exposició i el seminari "El Grup de Bloomsbury" que va organitzar a Barcelona el 1986 en homenatge a aquest col·lectiu intel·lectual en companyia de Xavier Oliver i Josep Bagá.

Fidelitat a la llengua

Sent una gran devoció per les llengües i es considera una estudiant eterna, sempre disposada a aprendre'n de noves, perquè creu de forma rotunda que per comprendre de veritat un autor cal necessàriament saber llegir en la seva llengua. Alemany, hebreu, anglès, francès, polonès, italià...

Així ha estat com Marta Pessarrodona ha esdevingut una de les més importants traductores del nostre país. Amb diversos treballs sobre Virginia Woolf i el Grup de Bloomsbury, Susan Sontag, Doris Lessing, Erica Jong, Simone de Beauvoir i Marguerite Duras, E.M. Forster o Harold Pinter. Indiscutiblement, les seves traduccions ens han permès acostar-nos a les grans autores de la literatura universal.

Marta Pessarrodona prefereix la traducció literal a la interpretació. Destaquen especialment en els seus treballs una fidelitat absoluta i una clara voluntat de reflectir en tot moment el to de veu de l'autor o autora originals i el seu propi i personal món literari.

Compromís en femení

Reivindicar el pes de la presència femenina en una societat marcada precisament per una mirada i una visió històrica masculines ha estat i és un dels reptes de Marta Pessarrodona com a escriptora i com a dona.

La voluntat d'expressar la força i la lluita de les dones al llarg del temps, de prestigiar el seu paper com a membres actius i dinamitzadors essencials del món en què vivim, l'ha dut a dedicar bona part de la seva tasca literària a escriure biografies d'algunes de les escriptores més rellevants en la llengua catalana del segle XX.

No coneixeríem de tan a prop la vida i l'obra de dones com Mercè Rodoreda, Maria Aurèlia Capmany, Caterina Albert, Frederica Montseny o Montserrat Roig si no fos a través de la ploma exigent i rigorosa de Pessarrodona. En un dels seus darrers llibres, "Donasses. Protagonistes de la Catalunya moderna", l'autora reitera la necessitat de reconèixer públicament l'aportació de les dones a la societat, cadascuna en la seva època i en el seu àmbit i entorn vital i històric.

BELLA DAMA CONEGUDA

Us veig en una foto antiga :
éreu jove i bella
i dúieu el poeta, aleshores
infant, en braços.

L'escena era bonica
i amagava el déu salvatge :
divinitat abastament venerada
per vós i la vostra nissaga.

El meu record d'aquella tarda
--d'aquella foto esgrogueïda—
us fa amb un bell capell i un avió
--de quan en deien aeroplà—de paisatge.

M'apreciàreu perquè jo l'estimava
i jo us volia per estimar-lo,
per fer més clares unes ombres
que m'enterbolien certes imatges.

També us hauria volgut salvar,
com a ell, de les grapes inevitables.
Volia tornar-vos al retrat on ell
era innocent i vós jove i mundana.

Tots dos desapareguéreu sense acomiadar-vos,
deixant-me només el record,
aquest caos on he de cercar, sola,
les persones per estimar-vos.

In memòriam Amàlia Soler

“A favor meu nostre” (1981)

Amb Sally i el cartell de l'exposició
El Grup de Bloomsbury 19

Amb Mont

A casa de Susan Sontag a New York, primavera de 1995

Homenatge als seus ídols de joventut al Cementiri de Montparnasse, París: tomba
de Jean-Paul Sartre i Simone de Beauvoir

A casa dels Pi de la Serra amb Anna i Paulina i Antoni Padrós

POETA, NARRADORA, TRADUCTORA I INTEL·LECTUAL

1968

Es publica la seva primera obra: “Primers dies de 1968”.

1969

Amb “Setembre 30”, Marta Pessarrodona entra oficialment en la societat literària catalana.

1972 a 1974

Lectora d’espanyol a la Universitat de Nottingham (Anglaterra).

1986

Comissària de l’exposició i del seminari “El Grup de Bloomsbury” a Barcelona. Lectora d’espanyol a la Universitat de Nottingham (Anglaterra).

1997

Rep la Creu de Sant Jordi.
Es publica una antologia de la seva obra poètica.

2007

Rep el XVIII Premi Prat de la Riba d’Articles Periodístics amb l’article “Una història d’èxit”. La Casa Museu d’Enric Prat de la Riba, impulsor de l’Institut d’Estudis Catalans (IEC), convoca anualment aquest premi.

2011

Premi Nacional de Literatura per la qualitat humana i intel·lectual de la seva tasca literària. El premi, màxim reconeixement institucional a la cultura i creació a Catalunya, l’atorga el Consell Nacional de la Cultura i les Arts (CoNCA).
El jurat va destacar especialment la seva obra publicada el 2010: el llibre de poemes “Animals i plantes” i els dos assaigs sobre l’exili, “França 1939, la cultura catalana exiliada” i “L’exili violeta”.

OBRES

1964

“7 poemes”, amb pròleg de Paulina Pi de la Serra, il·lustracions de Marc Molins, Joan Cabezas i Antoni Padrós i disseny d’Anna Alavedra.

1968

“Primers dies de 1968”

1969

“Setembre 30”

1973

“Vida privada”

1979

“Memòria i”

1981

“A favor meu, nostre”

1984

“Poemes 1969-1981”

1985

“Berlin suite”

1988

“Homenatge a Walter Benjamin”
“Les senyores-senyores ens els triem calbs”
“Nessa: narracions”
“Imatges” (guions per a cinema)

1989

“Patir, passió, pastitxo: abans de la funció” (guions per a ràdio)

1992

“La dimensió europea de la cultura catalana” (amb altres autors)

1994

”Tria de poemes”

1998

“L’amor a Barcelona”

1999

“Ever More”

1994

“Fauna”

1995

“Barcelona, una nova ciutat europea”

1994

“Montserrat Roig: un retrat”

1996

“Maria Aurèlia Capmany: un retrat”

1998

“Frederica Montseny: un retrat”
“Confession” (Irlanda)

2002

“D’altres veus en el mateix àmbit” (teatre)
“El segle de les dones” (teatre)

2003

“Mercè Rodoreda: un retrat”

2004

“Virginia Woolf in the Midlands”

2005

“Caterina Albert: un retrat”
“Mercè Rodoreda i el seu temps”

2006

“Donasses. Protagonistes de la Catalunya moderna”

2007

“Poemes 1969-2007. Antologia”

2010

“Animals i plantes”
“França 1939. La cultura catalana exiliada”.
“L’exili violeta”

2011

“(Quasi) tots els contes”

2013

“Virginia Woolf i el Grup de Bloomsbury”

H O M E N A T G E S

TERRASSA, 26 DE NOVEMBRE DE 2013

MARTA PESSARRODONA

Marta Pessarrodona i Artigas (Terrassa, 1941), poeta, narradora, assagista i traductora, ha contribuït a conservar i enriquir la cultura catalana amb la seva extensa tasca literària, en la qual destaca la seva qualitat humana i intel·lectual. L'estret compromís de Marta Pessarrodona amb el paper de la dona en la societat i la lluita per la igualtat ens ha apropat a les grans autores de la literatura universal a través de les seves biografies i traduccions. La seva gran admiració envers el Grup de Bloomsbury l'ha portat a desenvolupar diversos treballs, entre els quals el comissariat de l'exposició i del seminari 'El Grup de Bloomsbury' a Barcelona. Marta Pessarrodona ha coordinat la Comissió Internacional per a la Difusió de la Cultura Catalana, dependent del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El 1997 va rebre la Creu de Sant Jordi i el 2011 va ser guardonada amb el Premi Nacional de Literatura, el màxim reconeixement institucional a la cultura i la creació a Catalunya.

Edita: Ajuntament de Terrassa

Producció i maquetació: Servei de Comunicació

Fotos: Leopoldo Pomés (portada), Pepe Encinas i Marta Pessarrodona.

Dipòsit Legal: B. 27926-2013